MMM/EU-koordinaatio ja Ruokaosasto 23.5.2018

Eduskunta

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Ympäristövaliokunta

KOMISSION EHDOTUS RAHOITUSKEHYKSIKSI 2021-2027 – MAATALOUTTA JA MAASEUDUN KEHITTÄMISTÄ KOSKEVAT NÄKÖKOHDAT

1. Yleistä

Komissio antoi 2.5.2018 ehdotuksensa tuleviksi rahoituskehyksiksi kaudelle 2021-2027. Kehysehdotuksen perusteella sektorikohtaiset lainsäädäntöehdotukset voidaan viimeistellä ja komission odotetaan antavan ne toukokuun lopussa tai kesäkuun alussa.

Rahoituskehykset määrittelevät sekä seitsemän vuoden kokonaistasolla että vuosittain ne rahamäärät, jotka EU käyttää tiettyjen politiikan alojen rahoittamiseen. Rahoituskehyksistä päättäminen edellyttää jäsenmaiden yksimielisyyttä sekä Euroopan Parlamentin jäsenten enemmistön hyväksyntää. Sektorikohtainen lainsäädäntö päätetään tavanomaisessa lainsäädäntömenettelyssä Euroopan Parlamentin kanssa.

Komission ehdotusten vaikutuksista EU:n eri politiikkasektoreiden rahoitukseen on esitetty erilaisia arvioita. Lukujen vertailua komission ehdotuksen ja nykyisen rahoituskehyskauden välillä vaikeuttaa moni tekijä. Luvut ovat erilaisia riippuen siitä käytetäänkö käypiä hintoja vai kiinteitä vuoden 2018 hintoja. Lisäksi vertailun lähtökohta voi olla erilainen. Esimerkiksi komissio vertaa ehdotustaan toisaalta vuoden 2014-2020 keskimääräiseen tasoon tai toisaalta vuoden 2020 menotasoon. Lisäksi Iso-Britannian EU-ero ja muutokset rahoituskehysten rakenteessa vaikeuttavat vertailtavuutta.

Aikaisempien neuvottelukierrosten perusteella voidaan arvioida, että neuvottelut rahoituskehysten ja sektorilainsäädännön kokonaisuudesta vievät usean vuoden ajanjakson.

2. Maatalouden ja maaseudun kehittämisen rahoitus

Komissio esittää, että luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvään rahoitukseen luotaisiin uusi otsake 3, joka kattaisi sekä Euroopan maatalouden tukirahaston (EAGF), Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (EAFRD), Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMFF) ja ympäristön ja ilmastotoimien ohjelman (LIFE +). Nykykaudella vastaavat rahastot ovat rahoituskehysten otsakkeessa 2.

Kehyksen kokonaistasolla uuden otsakkeen 3 rahoitus alenee noin 5 % verrattuna nykyiseen kehyskauteen EU-27 maiden osalta. Otsakkeen sisällä eri rahoitusvälineiden välillä tapahtuu kuitenkin muutoksia.

- Maatalouden suorien tukien rahoitus EU-27 maille alenee noin 1,5 % vuosien 2020 ja 2021 välillä käyvin hinnoin. Vuoden 2018 kiintein hinnoin laskettuna suorien tukien alenema on suurempi.

- Maaseudun kehittämistukien rahoitus EU-27 maille alenee noin 13 % vuosien 2020 ja 2021 välillä käyvin hinnoin. Vuoden 2018 kiintein hinnoin laskettuna maaseudun kehittämistukien alenema on suurempi.
- Euroopan meri- ja kalatalousrahaston määrärahat alenevat noin 5 % EU-27 maiden osalta käyvin hinnoin. Vuoden 2018 kiintein hinnoin laskettuna määrärahojen alenema on suurempi.
- LIFE+ ohjelman rahoitus lisääntyy käyvin hinnoin noin 50 % verrattuna vuoden 2020 menotasoon.

Sekä maaseudun kehittämisen että Euroopan meri- ja kalatalousrahaston määrärahat jäädytetään tulevalle kaudelle eli niihin ei tehdä normaaleja inflaatiokorjauksia. Maatalouden suoriin tukiin ja markkinamenoihin tulee kehyskauden aikana pieni korotus, mutta se on selvästi inflaatiotarkistusta pienempi.

Maatalouden suorien tukien tasoitusta jäsenmaiden kesken jatketaan. Kaikkien maiden suoriin tukiin tehdään ensin noin 3 % leikkaus, jonka jälkeen niiden maiden tukia, joiden laskennallinen suorien tukien taso jää alle 90 % EU:n keskiarvosta asteittain korotetaan siten, että kehyskauden loppuun mennessä suorien tukien nykyisen tason ja 90 %:n tason välisestä erosta nostetaan 50 prosenttia.

Suorien tukien osalta komissio tullee esittämään myös tilakohtaista tukikattoa, joka asettuisi 60 000 € tasolle. Tilan käyttämän vieraan työvoiman kulut sekä oman työn kustannukset voisivat kuitenkin korottaa tilan saamaa suorien tukien enimmäismäärää.

Maaseudun kehittämisrahoituksen osalta rahoituskehyspäätöksessä annetaan vain EU:n rahoituksen kokonaistaso ja sen vuosittainen jakaantuminen. Jäsenmaiden välinen allokaatio tehtäisiin myöhemmin perusasetusten hyväksymisen jälkeen annettavalla komission toimeenpanoasetuksella. Rahoituksen jakokriteereinä jäsenmaiden välillä olisivat varojen aiempi käyttö sekä yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevan perusasetuksen yleiset tavoitteet.

Jäsenmaille annettaisiin myös mahdollisuus kehyskauden alussa siirtää tietty osa maatalouden suorien tukien rahoitusta II pilariin tai II pilarin rahoitusta suorien tukien alle.

Maatalouden kriisivaraus säilyisi, mutta sen toimintaa yksinkertaistettaisiin mahdollistamalla käyttämättömien varojen siirto vuodelta toiselle. Tämä vähentäisi varauksen hallinnointiin liittyvää byrokratiaa.

3. Alustavia arvioita Suomen kannalta

Komission lainsäädäntöehdotusten luonnoksiin sisältyvä ehdotus yhteisen maatalouspolitiikan uudesta hallinnointimallista lähtee siitä, että kussakin jäsenmaassa laaditaan yhteisen maatalouspolitiikan molemmat pilarit ja muut toimenpiteet kattava strateginen suunnitelma. Tuossa suunnitelmassa kuvataan se, miten ja millä toimenpiteillä kyseisessä jäsenmaassa yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet saavutetaan. Strategisessa suunnitelmassa määritellään myös tukitoimenpiteet, niiden ehdot ja niille osoitettu rahoitus. Suunnitelman hyväksyy komissio toimeenpanopäätöksellään. Suomi tukee esitettyä strategisempaa lähestymistapaa yhteisen maatalouspolitiikan kokonaisuudelle.

Koska monet tulevan maatalousuudistuksen yksityiskohdat ja rahoituksen jakaantuminen eri toimenpiteiden kesken jää tulevassa CAP-suunnitelmassa päätettäväksi, niin tässä vaiheessa on mahdotonta sanoa miten yhteisen maatalouspolitiikan rahoitus muuttuisi eri toimenpiteiden välillä.

Lisäksi erikseen pitää päättää kansallisen vastinrahoituksen määrästä tulevan ohjelmakauden toimenpiteille. Johtuen yleisistä leikkauksista EU:n maatalousmenoihin Suomenkin saama EU-rahoituksen määrä alenee.

Suomen kannalta erityisesti II pilarin maaseudun kehittämisrahoitus on ollut tärkeä sekä toimenpiteiden sisällön (ympäristö- ja ilmastoasiat, eläinten hyvinvointi, luonnonhaittakorvaus, investoinnit) että Suomen nettomaksuaseman tasapainottamisen näkökulmasta. Suomi pitääkin tärkeänä, että maaseudun kehittämisrahoitukseen sovellettaisiin normaaleja indeksikorotuksia. Suomen saanto maaseudun kehittämisrahoituksessa tulee turvata.

Komission ehdotus tilakohtaisesta tukikatosta on myös ongelmallinen. Toisaalta voi syntyä kannustin kiertää rajoitusta esimerkiksi omistusjärjestelyillä ja toisaalta työvoimakustannusten laskeminen aiheuttaisi huomattavaa lisäbyrokratiaa tuen hakemiseen. Mahdollisella tukikatolla voisi olla negatiivisia vaikutuksia maatalouden rakenteen kehittymiselle. Suomi katsoo, että tukikattoa parempi malli olisi tukien asteittainen alentaminen ns. degressiomallin perusteella. Mallin yksityiskohdat tulee kuitenkin jättää jäsenmaiden päätettäväksi kunkin maan strategisessa suunnitelmassa.